

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud. Ako su vam potrebne dodatne informacije, pogledajte naznaku o autorskim pravima na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Informativna bilješka o sudskoj praksi Suda br. 101

Oktobar 2007.

Lindon, Otchakovsky-Laurens i July protiv Francuske - 21279/02

Presuda od 22.10.2007. [Veliko vijeće]

Član 10

Član 10, stav 1

Sloboda izražavanja

Autor i izdavač romana osuđeni su za klevetu protiv ekstremne desničarske stranke i njenog predsjednika: *nema povrede*

Direktor novine osuđen za klevetu nakon što je objavio peticiju u kojoj je ponovio sporne odlomke i protestirao protiv gore spomenutih osuda: *nema povrede*

Član 6

Krivični postupak

Član 6, stav 1

Nepriistrasni sud

Nepriistrasnost drugostepenog suda, gdje je istih dvoje sudija koji su presudili da je ponavljanje određenih odlomak iz romana u novinama kleveta, sjedilo u panelu koji je, u prethodnom predmetu protiv autora i izdavača, zaključio da su ti odlomci klevetnički: *nema povrede*

Činjenice: G-din Lindon, pisac, autor je djela koje je predstavljeno kao roman pod naslovom *Le Procès de Jean-Marie Le Pen (Suđenje Jean-Marie Le Pen)*, koji se odnosi na predsjednika političke stranke krajnje desnice, Front National. G-din Otchakovsky-Laurens je izdavač tog romana. Roman, koji se temelji na stvarnim događajima uz dodatke izmišljenih elemenata, pripovijeda priču o suđenju aktivisti Front National-a, koji je, stavljajući postere svoje stranke zajedno sa drugim aktivistima, počinio hladnokrvno ubistvo mladića sjeverno-afričkog porijekla i koji je priznao da se radilo o rasnom zločinu. Roman otvoreno postavlja pitanje o odgovornosti Front National-a i gospodina Le Pen-a za porast rasizma u Francuskoj i o poteškoćama suzbijanja ove pošasti.

Nakon sudskog postupka koji su pokrenuli Front National i gospodin Le Pen, gospodin Otchakovsky-Laurens je osuđen za klevetu, a gospodin Lindon za sudioništvo u tom djelu. Obojica su kažnjeni novčanom kaznom i naloženo im je da zajedno plate obeštećenje i objave obavještenje o presudi. Sud je presudio da su četiri odlomka u knjizi klevetnička, navodeći da kriminalno ponašanje koje se pripisuje tužiteljima nije izmišljeno već da je autor iskrivio činjenice kako bi pojačao neprijateljstvo čitalaca prema gospodinu Le Pen-u i njegovoj stranci.

Nešto više od mjesec dana kasnije, dnevna novina *Libération* objavila je članak u obliku peticije protiv presuda, koju je potpisalo 97 pisaca. Članak je u cijelosti prenio odlomke koje je sud proglasio klevetničkim, osporavajući tu kvalifikaciju suda.

Gospodin July, direktor novine *Libération*, zaprimio je poziv od Front National-a i gospodina Le Pena da se pojavi pred sudom, koji ga je proglasio krivim za klevetu i naložio mu da plati novčanu kaznu i obeštećenje, ali ne za objavljivanje mišljenja pisaca već za ponavljanje djela za koje su gospoda Lindon i Otchakovsky-Laurens već osuđeni, ponovnim objavljivanjem spornih odlomaka.

Apelacioni sud u Parizu potvrdio je presudu protiv gospodina Lindona i gospodina Otchakovsky-Laurensa u pogledu novčane kazne, obeštećenja i klevetničke prirode tri odlomka knjige koji su sadržali sljedeće primjedbe na račun gospodina Le Pena: da "on nije predsjednik političke partije već šef bande ubojica", ravan Al Caponeu; da su njegove riječi i tvrdnje preplavljene "rasističkim prizvukom ... koji jedva da skriva" i da "iznad [njih] lebdi sablast najgorih gadosti u historiji čovječanstva"; i da je on "vampir koji raste i hrani se ozlojeđenošću svog biračkog tijela, ali ponekad i njihovom krvlju kao i krvlju svojih neprijatelja." Sud je utvrdio da se autor nije dovoljno distancirao od izraženih stavova i, ne dovodeći u pitanje političku borbu ili ne osuđujući averzije prema idejama i vrijednostima građanskih stranaka, istakao je da su možda izostali neki drugi faktori koji su mogli potkrijepiti odbranu dobre vjere (navodi sa dozom umjerenosti, koji su prethodno provjereni). Kasacioni sud je potvrdio ovu presudu.

U međuvremenu, Apelacioni sud u Parizu potvrdio je presudu protiv gospodina Julyja. Što se tiče klevetničke prirode novinskog članka, Sud se pozvao na obrazloženje dato u presudi protiv gospodina Lindona i gospodina Otchakovsky-Laurensa, koja je, kako navodi, "primjenjiva". Potom je odbacio odbranu dobre vjere, naročito jer je cilj potpisnika peticije bio da jednostavno izraze podršku gospodinu Mathieu Lindonu "kroz ponavljanje, uz odobravanje i iz prkosa, svih odlomaka koje je sud proglasio klevetničkim, i ne dovodeći, zaista, u pitanje klevetničku prirodu primjedbi." Kasacijski sud je odbacio žalbu na reviziju, a naročito argument da je Apelacioni sud bio pristrasan jer su predsjednik i jedan od dvojice sudija prethodno razmatrali predmet gospode Lindona i Otchakovsky-Laurensa.

Pravo: Član 10 – Pravni osnov osude podnositelja predstavke leži u jasnim i dostupnim odredbama Zakona o slobodi štampe od 29. jula 1881. godine koje se odnosi na klevetu, koja, prema domaćoj sudskoj praksi, može biti počinjena kroz djelo fikcije u kojem je osoba, koja tvrdi da je oklevetana, jasno naznačena. Sudska praksa u ovoj stvari je dosta oskudna i zastarjela. Ipak, oni koji rade u izdavaštvu dužni su da se informiraju o relevantnim pravnim odredbama i sudskoj praksi, pa čak i ako to podrazumijeva konsultiranje sa specijaliziranim pravnicima. Miješanje je, dakle, propisano zakonom i ono također teži legitimnom cilju, odnosno zaštiti ugleda ili prava drugih. Kazna izrečena autoru i izdavaču nije bila usmjerena protiv argumenata izloženih u spornom romanu već protiv sadržaja tri odlomka u tom djelu. Kriteriji, koje je primjenjivao Apelacioni sud kod ocjenjivanja da li su ti odlomci klevetnički ili ne, u skladu su sa članom 10.

Isticanje činjenice da sva pisana djela, čak i romani, mogu rezultirati osudom za klevetu, u skladu je sa članom 10. Doduše, svako ko, na primjer, stvori ili distribuira književno djelo doprinosi razmjeni ideja i mišljenja, što je od suštinske važnosti za demokratsko društvo, otuda obaveza državama da ne zadiru pretjerano u slobodu izražavanja, posebno gdje, poput spornog romana u konkretnom slučaju, djelo predstavlja dio političkog ili aktivističkog izražaja. Ipak, pisci i oni koji promoviraju njihov rad moraju preuzeti odgovarajuće "dužnosti i obaveze". Utvrđena kleveta se ne može kritizirati s obzirom na neprijateljski sadržaj uvrjediteljnih odlomaka i činjenicu da se u njima konkretno spominje Front National i njen predsjednik. Štaviše, samo one opaske koje su odražavale mišljenje autora proglašene su klevetničkim, ali ne i one od kojih se autor zaista distancirao.

Nalaz Apelacionog suda da tri uvrjeditelja odlomka nisu utemeljena na provjerenoj informaciji također je konzistentan sa sudskom praksom u Strazburu. Obično nije potrebno praviti razliku između navođenja činjenica, čije se postojanje može dokazati, i vrijednosnih sudova, čija istina nije dokaziva kada se radi o izvodima iz romana, osim kada je djelo, kao što je to slučaj u ovom predmetu, mješavina činjenica i fikcije, pa dakle nije čista fikcija već prožeta stvarnim činjenicama ili likovima. Tim je više prihvatljivo od podnositelja predstavke tražiti da pokažu "valjanu činjeničnu osnovu" za optužbe sadržane u dijelovima romana koji su proglašeni klevetničkim, jer to nije bilo samo iznošenje vrijednosnih sudova već također i navođenje činjenica. Osim toga, Apelacioni sud je primijenio vrlo odmjeran pristup, kritizirajući podnositelje predstavke ne zbog toga što nisu uspjeli dokazati istinitost svojih navoda već zato što su propustili provesti prethodnu "osnovnu provjeru" istih.

Nalaz Apelacionog suda da sadržaj spornog djela nije bio dovoljno "nepristrasan" također je konzistentan sa sudskom praksom Strazbura. Apelacioni sud je razumno procijenio činjenice kada je utvrdio da, porediti pojedinca, pa čak i kada se radi o političaru koji je, poput gospodina La Pena izložen oštrim kritikama, sa "šefom bande ubojica", tvrditi da je ubistvo, pa čak i ono koje izvršio izmišljeni lik, "naručeno" sa njegove strane, i opisivati ga kao "vampira koji se hrani gorčinom svog biračkog tijela, a ponekad i njihovom krvlju", "prelazi granice dopuštenog u takvim stvarima". Oni koji se upuštaju u političke borbe moraju demonstrirati minimalni stepen umjerenosti i pristojnosti. Tekst koji odražava namjeru da stigmatizira oponenta i koji bi mogao potaknuti na nasilje i mržnju, izlazi iz okvira prihvatljivog u političkoj debati, čak i kada je usmjeren na osobu koja zastupa ekstremističke stavove u političkom spektru.

Ukratko, presuda koju je potvrdio Apelacioni sud protiv autora i izdavača utemeljena je na "relevantnim i dostatnim" dokazima. Izrečene kazne nisu bile nesrazmjerne.

Što se tiče gospodina Julyja, direktora novine *Libération*, on je osuđen za objavljivanje peticije u kojoj su navedeni dijelovi romana koji sadrže "naročito teške optužbe" i uvredljive primjedbe i čiji su potpisnici, ponavljajući te optužbe uz odobravanje, negirali da su odlomci klevetnički, uprkos donesenoj presudi u toj stvari.

Uzimajući u obzir sadržaj odlomaka romana, potencijalni uticaj klevetničkih primjedbi na javnost u kontekstu njihovog objavljivanja u nacionalnoj dnevnoj novini sa velikom cirkulacijom, te činjenicu da nije bilo neophodno da se ti odlomci objavljuju u kontekstu sveobuhvatnog izvještavanja o osudama autora i izdavača i popratne kritike, gospodin July je prekoračio granice dopuštene "provokacije" ponovo objavljujući primjedbe, posebno ako se uzmu u obzir potreba za zaštitom ugleda imenovane osobe i prava drugih. Osim toga, dosuđena novčana kazna i obeštećenje su bili blagi.

Zaključak: nema povrede (trinaest glasova za i četiri glasa protiv).

Član 6, stav 1 – Gospodin July je tvrdio da je sud bio pristrasan, budući da je dvoje od troje sudija, koji su bili u panelu koji je potvrdio njegovu osudu za klevetu zbog objavljivanja peticije, sjedili u panelu koji je razmatrao predmet prvo dvoje podnositelja predstavke u vezi sa klevetničkom prirodom odlomaka iz romana koji je citiran u peticiji.

Međutim, ne postoje dokazi koji upućuju da su dotičnih dvoje sudija bili pod utjecajem ličnih predrasuda kada su razmatrali ovaj predmet, a što se tiče sastava sudačkog panela Apelacionog suda u Parizu, ti strahovi nisu bili objektivno opravdani zbog sljedećih razloga.

Iako su bili povezani, činjenice u ova dva predmeta su se razlikovale, a ni "optuženo lice" nije bilo isto. Jasno je da presude u predmetu autora i izdavača romana nisu sadržavale nikakvu pretpostavku krivnje gospodina Julyja. Iako se u svojoj presudi u predmetu gospodina Julyja Apelacioni sud u Parizu osvrnuo na presudu u predmetu Lindon i Otchakovsky-Laurens, u pogledu klevetničke prirode spornih odlomaka, to je učinio jer je prethodna presuda postala *res judicata*. Pitanje dobre ili loše vjere gospodina Julya ostalo je, međutim, otvoreno i nije bilo unaprijed obojeno prvom presudom.

Prisustvo dvoje spornih sudija u panelu, koji je sukcesivno donio dvije dotične presude nije moglo ugroziti objektivnu nepristrasnost suda: što se tiče kvalifikacije teksta kao klevetničkog, svaki drugi sudija bi bio obavezan načelom *res judicata*, što znači da učešće to dvoje sudija nije imalo nikakvog uticaja na taj konkretni dio druge presude; a što se tiče dobre vjere, što je pitanje koje je sasvim drugačije u ova dva predmeta uprkos njihovoj bliskoj povezanosti, ne postoje nikakvi dokazi koji upućuju da su sudije na bilo koji način bile obavezane svojim ocjenama u prvom predmetu.

Zaključak: nema povrede (jednoglasno).

© Vijeće Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012.

Službeni jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je realiziran zahvaljujući pomoći Fonda povjerenja Vijeća Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). On ne obavezuje Sud, niti Sud preuzima bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. On može biti preuzet sa baze podataka sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava, HUDOC, (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili bilo koje druge baze podataka kojoj ga je Sud

prosljedio. On može biti reproduciran u nekomercijalne svrhe pod uslovom da puni naziv predmeta bude citiran, zajedno sa navedenom naznakom o autorskim pravima i pozivanjem na Fond povjerenja za ljudska prava. Poziva se bilo koja osoba koja želi da se služi ovim prevodom, u potpunosti ili djelomično, u komercijalne svrhe da kontaktira publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Court européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de donnée à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.

© Vijeće Evrope /Evropski sud za ljudska prava
Ovaj sažetak Registrara nije obavezujući za Sud.

Kliknite ovdje za [Informativne bilješke o sudskoj praksi](#)